

Tuba AKÇURA KARAMAN

**GEMİ VE HAVA ARACI İPOTEĞİ VE
MOTORLU TAŞIT REHNİ
(TAŞINIR İPOTEĞİ)**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
BİRİNCİ BASIYA ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1
I. Sunuş	1
II. Taşınır İpoteği Türleri ve Konunun Sınırlandırılması.....	3
III. İnceleme Planı.....	6

Birinci Bölüm TAŞINIR İPOTEĞİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

§1. TAŞINIR İPOTEĞİ KAVRAMI İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR VE TERMİNOLOJİ SORUNU	9
§2. TAŞINIR İPOTEĞİNİN TARİHSEL KÖKENİ	15
§3. BAŞLICA HUKUK SİSTEMLERİNDE TAŞINIR İPOTEĞİNİN DÜZENLENİŞ BİÇİMİ.....	22
I. GEMİ İPOTEĞİNİN DÜZENLENİŞ BİÇİMİ.....	22
II. HAVA ARACI İPOTEĞİNİN DÜZENLENİŞ BİÇİMİ	32

III. MOTORLU TAŞIT REHNİNİN DÜZENLENİŞ BİÇİMİ.....	37
§4. TAŞINIR İPOTEĞİNİN ÖZELLİKLERİ VE HÂKİM OLAN İLKELER.....	41
I. ÖZELLİKLERİ.....	41
A. Taşınır İpoteğinin “Sınırlı Aynı”, “Bağlı (Fer’i)” ve “İkincil” Hak Olması.....	41
B. Taşınır İpoteğine Taşınır Rehni ve Taşınmaz İpoteği Hükümlerinin Uygulanması	42
II. TAŞINIR İPOTEĞİNE HÂKİM OLAN İLKELER.....	50
A. Teminat Fonksiyonu.....	50
B. Alacağa Bağlılık (Fer’ilik) İlkesi	53
C. Kamuya Açıklık İlkesi	59
1. Aynı hakkın üçüncü kişiler tarafından görülebilmesi gerekmektedir	60
2. Bilginin güvenilir, sicilde görünen aynı hakkın doğru olması gerekmektedir	63
D. Güvenin Korunması İlkesi.....	74
1. Emin sıfatıyla zilyet konumundaki kişiden kazanılan rehin hakkının korunması (MK m. 939/f.2; m. 988).....	75
2. Yolsuz tescile güvenen iyiniyetli üçüncü kişinin güveninin korunması	91
E. Belirlilik İlkesi.....	95
1. Taşınır ipoteğinin konusu açısından belirlilik ilkesi	96
2. Teminat altına alınacak alacak açısından belirlilik ilkesi	100
F. Teminatın Bölünmezliği İlkesi.....	105
1. Taşıt bakımından bölünmezlik ilkesi	106
2. Alacak bakımından bölünmezlik ilkesi.....	108
G. Öncelik İlkesi (Sıra İlkesi).....	108
H. Sebebe Bağlılık İlkesi.....	110

İkinci Bölüm
GEMİ VE HAVA ARACI İPOTEKLERİNİN
VE MOTORLU TAŞIT REHNİNİN
KURULMASI

§1. KAZANMA SEBEPLERİ: HUKUKİ İŞLEM, KANUN	119
§2. KURULMA AŞAMALARI: BORÇLANDIRICI İŞLEM VE TASARRUF İŞLEMİ	131
§3. TAŞINIR İPOTEĞİ SÖZLEŞMESİ	131
I. SÖZLEŞMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ	131
II. SÖZLEŞMENİN ŞEKLİ	139
III. SÖZLEŞMENİN TARAFLARI	144
IV. SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMESİ	151
A. Genel Olarak Taşınır İpoteği Sözleşmesinin Değiştirilmesi	151
B. Gemi İpoteği Sözleşmesinin Değiştirilmesi ve Bu Değişikliğin Aynı Etki Doğurabilmesiyle İlgili Özel Düzenleme	156
V. SÖZLEŞMENİN TARAFLARININ DEĞİŞMESİ	162
§4. TAŞINIR İPOTEĞİNİN TESCİLİ	164
I. GENEL OLARAK TESCİL	164
II. TESCİL İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR.....	166
A. Hukuki Sebep.....	166
B. Tescil Talebi.....	173
1. Hukuki niteliği.....	173
2. Tescil talebinde bulunabilecek kişiler.....	178
a. Genel olarak.....	178
b. Malikin tescile muvafakat etmemesi	190
c. “Tescile tabi kanuni ipotek hakkı”nın mevcudiyeti halinde tescili talebinde bulunabilecek kişiler.....	195
3. Tescil talebinin şekli	197
III. SİCİL MEMURUNUN TESCİL İŞLEMİ	201
A. Sicil Memuru Tarafından Yapılan Tescil İşleminin Hükmü.....	201

B. Tescilin İcrası.....	204
C. Sicile Geçirilecek Hususlar	208
IV. TAŞINIR İPOTEĞİNİ TESCİLİN ETKİSİ.....	215
A. Tescilin Olumlu ve Olumsuz Etkisi	215
B. Tescilin Alacak Zamanaşımı Üzerindeki Etkisi	218
§5. TAŞINIR İPOTEĞİNDE SIRA	225
I. GENEL OLARAK SINIRLI AYNİ HAKLARDA SIRA İLE İLGİLİ SİSTEMLER.....	225
A. Taşınmaz Üzerindeki Farklı Türden Sınırlı Ayni Haklar Açısından “Kuruluş/Tescil Tarihine Göre Sıra Sistemi”	227
B. Taşınmaz Üzerindeki Birden Çok İpotek Hakkı Açısından “Sabit Derece Sistemi”	229
II. HAVA ARACI VE MOTORLU TAŞIT ÜZERİNDEKİ AYNİ HAKLAR ARASINDA SIRA	231
A. Hava Aracı ve Motorlu Taşıtlar Üzerindeki Farklı Türden Sınırlı Ayni Haklar Arasında “Kuruluş/Tescil Tarihine Göre Sıra Sistemi”	232
B. Hava Aracının, Motorlu Taşıtlar ve de Geminin 6750 sayılı Kanun Kapsamında Ticari İşletme Rehnine Konu Olması Sorunu.....	236
C. Hava Aracı ve Motorlu Taşıtlar Üzerindeki Birden Çok Taşınır İpoteği Arasında “Kuruluş/Tescil Tarihine Göre Sıra Sistemi”	242
III. GEMİ AÇISINDAN GETİRİLEN ÖZEL DÜZENLEME	247
A. Gemi Üzerindeki Farklı Türden Sınırlı Ayni Haklar Arasında “Kuruluş/Tescil Tarihine Göre Sıra Sistemi”	247
1. Genel olarak.....	247
2. Gemi ipoteği ile intifa hakkı arasında sıra.....	248
3. Gemi ipoteği ile kanuni rehin hakkı arasında sıra.....	255
4. Geminin tamamı üzerinde ipotek ile gemi payı ipoteği arasında sıra	256
B. Geminin Tamamı Üzerindeki Birden Fazla Taşınır İpoteği Arasında “Sabit Derece Sistemi”	260
1. Genel olarak.....	260

2. Taşınır ipoteginin derecesinin değiştirilmesi	265
§6. TAŞINIR İPOTEĞİNİN KONUSU VE KAPSAMI.....	266
I. TAŞINIR İPOTEĞİNİN KONUSU.....	266
A. Gemi.....	266
1. Genel olarak.....	266
2. Sicile kayıtlı gemi.....	267
3. Yapı halindeki gemi.....	273
4. Gemi payı	276
a. Genel olarak.....	276
b. Pay üzerinde kurulan rehnin hukuki niteliği.....	278
c. Donatma iştirakindeki payın rehni.....	282
5. Birlikte gemi ipotegi	285
B. Hava Aracı.....	289
1. Sicile kaydedilmiş hava Aracı	289
2. Hava aracı ve payı üzerinde ipotek ve birlikte hava aracı ipotegi.....	291
C. Motorlu Taşıtlar	294
II. TAŞINIR İPOTEĞİNİN KAPSAMI	296
A. Genel Olarak.....	296
B. Bütünleyici Parça ve Eklenti	296
1. Bütünleyici parça.....	296
2. Eklenti	297
a. Genel Olarak.....	297
b. Eklenti üzerinde üçüncü kişilerin hakları	302
aa. Tâbi olduğu hukuki rejim	302
bb. İpotek kurulduğu anda ekli olan veya sonradan eklenen üçüncü kişiye ait eklentinin ipotegin kapsamına girmeyeceği.....	304
3. Bütünleyici parça ve eklentinin ipotegin kapsamından çıkması	308
a. Bütünleyici parçanın ipotegin kapsamından çıkması ...	309
b. Eklentinin ipotegin kapsamından çıkması	310

c. Eklentinin sonradan üçüncü kişilere satılarak asıldan uzaklaştırılması halinde ipoteğin kapsamı	312
d. Eklenti üzerinde sonradan, teslim bağli taşınır rehni kurulması halinde ipoteğin kapsamı.....	317
4. Hukuki ürünler	318
5. Kaim değerler (<i>sürrogat</i>).....	326
a. Genel olarak.....	326
b. Sigorta tazminatı.....	331
§7. TAŞINIR İPOTEĞİYLE TEMİN EDİLEN ALACAK	340
I. GENEL OLARAK	340
II. TAŞINIR İPOTEĞİYLE TEMİN EDİLEN ALACAĞIN TÜRLERİ.....	344
A. Para ve Diğer Alacaklar.....	344
B. Doğmamış Alacaklar.....	346
C. Zamanaşımına Uğramış Alacaklarla İlgili Özel Durum	350
D. Kıymetli Evraka Bağli Alacaklar.....	355
1. Kambiyo senedi ile somutlaşmış alacağın soyut (mücerret) olması.....	356
2. Kambiyo senedinden doğan alacağın taşınır ipoteği ile temin edilmesi.....	362
3. Sonradan doldurulmak üzere imzalanmış boş kambiyo senedi ile ilgili özel durum	364
4. Taşınır ipoteği ile temin edilen kıymetli evrak ile ilgili bazı özel düzenlemeler ve özellikle “rehinli tahvil” müessesesi	367
E. Yabancı para İle Ödenecek Veya Yabancı Para Ölçüsüne Sabitlenmiş Borçları Teminen Kurulan İpotekler	371
III. TAŞINIR İPOTEĞİYLE TEMİN EDİLEN ALACAĞIN KAPSAMI	379
A. Genel Olarak Alacağın Kapsamı ve Kapsamın İpoteğin “Anapara İpoteği” veya “Üst Sınır İpoteği” Olmasına Göre Belirlenmesi	379

B. “Anapara İpoteğinin Teminat Altına Aldığı Alacakların Kapsamı.....	384
1. Anapara alacağı.....	386
2. Takip giderleri.....	388
3. Temerrüt faizi.....	391
4. Anapara faizi (sözleşme faizi).....	395
5. Taşıtın korunması için yapılan zorunlu masraflar ve ödediği sigorta primleri.....	402
C. “Üst Sınır İpoteğinin Teminat Altına Aldığı Alacakların Kapsamı.....	403

Üçüncü Bölüm

GEMİ VE HAVA ARACI İPOTEKLERİNİN VE MOTORLU TAŞIT REHNİNİN HÜKÜMLERİ

§1. TAŞINIR İPOTEĞİ ALACAKLISININ HAKLARI	407
I. TAŞITIN DEĞER AZALMASINA KARŞI TEDBİR ALMA HAKKI.....	408
II. TAŞINIR İPOTEĞİ ALACAKLISI AÇISINDAN İHTİYATİ HACİZ YASAĞI, İSTİSNALARI VE GEMİ İPOTEĞİ ALACAKLISI AÇISINDAN GETİRİLEN İHTİYATİ HACİZ İMKÂNI.....	420
III. TAŞINIR İPOTEĞİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİNİ TALEP HAKKI.....	427
A. İİK m. 45 Uyarınca “Önce Rehnin Paraya Çevrilmesi Kuralı (<i>beneficium excussionis realis</i>)”	427
B. Genel Olarak Taşınır İpoteğinin Paraya Çevrilmesini Talep Hakkı.....	434
C. Alacağın Muaccel Olması.....	436
D. Alacağın Borçlu, Malik veya Üçüncü Kişiler Tarafından Ödenmemiş Olması.....	439

IV. LEX COMMISSORIA YASAĞI.....	439
V. TEMSİLCİ ATAMA HAKKI.....	447
§2. BORÇTAN ŞAHSEN SORUMLU OLMAYAN MALİKİN HAKLARI.....	448
I. DEF'İ İLERİ SÜRME.....	448
II. BORCU İFA HAKKI.....	451
A. Genel Olarak Borcu İfa Hakkı.....	451
B. Alacaklıya Halef Olma.....	455
C. Malik Lehine İpotek Hakkı.....	463
§3. BORÇLAR KANUNU MADDE 127 UYARINCA, MALİK DIŞINDAKİ KİŞİLERİN ALACAKLIYA HALEF OLMA HAKKI.....	468
§4. TAŞINIR İPOTEĞİ HAKKININ DEVRİ.....	471
I. TAŞINIR İPOTEĞİNİN ALACAKTAN BAĞIMSIZ ALACAĞIN DA İPOTEKTEN BAĞIMSIZ DEVREDİLEMEYECEĞİ İLKESİ.....	471
II. TAŞINIR İPOTEĞİ HAKKININ İRADİ DEVRİ.....	474

Dördüncü Bölüm

GEMİ VE HAVA ARACI İPOTEKLERİNİN VE MOTORLU TAŞIT REHNİNİN SONA ERMESİ

§1. GENEL OLARAK TAŞINIR İPOTEĞİ HAKKININ SONA ERMESİ VE TERKİNİ.....	483
§2. TAŞINIR İPOTEĞİ HAKKININ ALACAĞIN SONA ERMESİNE BAĞLI OLARAK SONA ERMESİ.....	487
I. GENEL OLARAK.....	487
II. İSTİSNALARI: ALACAĞIN SONA ERMESİNE RAĞMEN TAŞINIR İPOTEĞİ HAKKININ SONA ERMEDİĞİ DURUMLAR.....	491
§3. TAŞINIR İPOTEĞİ HAKKININ ALACAK HAKKINDAN BAĞIMSIZ SONA ERMESİ.....	494

I. TERKİNLE SONA ERMESİ VE ÖZELLİKLE ALACAKLININ FERAGATI.....	494
II. SÜRENİN SONA ERMESİ, BOZUCU KOŞULUN GERÇEKLEŞMESİ, GEMİ MALİKİNİN ONAY VERMEDİĞİ BORÇLU DEĞİŞİKLİĞİ.....	500
III. TAŞITLA İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER DOLAYISIYLA TERKİN VE MÜSADERE.....	502
IV. MALİK SIFATI İLE ALACAKLI SIFATININ BİRLEŞMESİ.....	506
V. TAŞINIR İPOTEĞİNİN ALACAKLISINA ÖDEME YAPILAMAMASI HALİNDE TEVDİ KARARIYLA VEYA GEMİLERDE İPOTEĞİN DÜŞMESİ KARARI İLE SONA ERMESİ.....	507
VI. TAŞINIR İPOTEĞİ KONUSU TAŞITIN İCRA ARACILIĞIYLA SATTIRILIP HAKKIN SİCİLTEN TERKİNİ.....	515
A. Taşıtın İcradan Satılmasıyla Taşınır İpoteği Hakkının Sona Ermesi.....	515
B. Taşınır İpoteğinin Paraya Çevrilmesi.....	521
C. Gemi İpoteğinin Paraya Çevrilmesine Dair Özel Hükümler....	532
SONUÇ.....	543
KAYNAKÇA.....	547
KAVRAM İNDEKSİ.....	565